



**ӘСКЕРИ МІНДЕТТІЛЕР  
ОҚУ ЖИЫНЫНА ДАЙЫН**

3 - бетте

**ӘСКЕРИ ДӘРІГЕР -  
ЖАУАПТЫ МАМАНДЫҚ**

5 - бетте

**ЭФФЕКТИВНОСТЬ  
СКВОЗЬ СТОЛЕТИЯ**

7 - бетте

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ӘСКЕРИ-ПАТРИОТТЫҚ ГАЗЕТ



# SARBAZ

**№29  
(2144)  
19 шілде  
2024 жыл**

газет 1929 жылдың  
7 қарашасынан  
бастап шығады

«БІРТҰТАС ЕЛ - БІРТҰТАС ЖЕР»

## «БІРЛЕСТІК-2024» ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ОҚУ- ЖАТТЫҒУЫ

**Маңғыстау өңірінде Қазақстан Қорғаныс министрі генерал-полковник Руслан Жақсылықов Әзербайжан, Қырғызстан, Тәжікстан және Өзбекстаннан келген әріптестерін сеніп тапсырылған әскери бөлімшелердің оқу-жауынгерлік мүмкіндіктерімен және оқу-жаттығуды өткізу шарттарымен таныстырды.**

Қорғаныс ведомстволарының басшылары алдымен Қазақстан Қарулы күштері Әскери-теңіз күштерінің зымыран-артиллериялық кемесінде болды. Онда делегация басшыларына кемеңіз жауынгерлік мүмкіндіктері мен орындайтын тапсырмалары туралы айтылды. Содан соң шетелдік қонақтар сүңгуір орталығына келді. Оқу-жаттығу кешенінде олар жауынгер жүзушілерді кәсіби дайындау барысында қолданылатын қару-жарақ пен техникалық құралдарды қарап шықты.

25744 әскери бөлімінде теңіз жаяу әскерлерін дайындау жүзеге асырылатын оқу тренажерлері көрсетілді.

Шетелдік делегация басшылары «Оймаша» полигонында әскери қызметшілерді орналастыру және тамақтандыру жағдайымен танысты. Қару-жарақ пен әскери техниканы тексерген соң олар әскери атыс алаңына келді. Онда достық армиялары әскери қызметшілері тактикалық атыс элементтерін орындады. Жауынгерлер тапсырмаларды сәтті орындап, ату кезінде керемет шеберлік пен дәлдік көрсетті.

Сонымен қатар қорғаныс ведомстволарының басшылары «Батыс» жедел қолбасшылығы әскерлері біріккен тобының басқару пунктінде болып, оның мүмкіндіктерімен және оқу-жаттығудың жоспарымен танысты.

\*\*\*

«Бірлестік-2024 оқу-жаттығуы аясында түнгі уақытта қатысушы мемлекеттердің әскери контингенттері тактикалық іс-қимылдарды тәжірибе түрінде көрсетті.

Әскерлердің біріккен іс-қимылын бақылау алаңынан Қазақстан Қорғаныс министрі генерал-полковник Руслан Жақсылықов пен оның Әзербайжан, Қырғызстан, Тәжікстан және Өзбекстаннан келген әріптестері бақылап отырды.

«Оймаша» полигонында өткен соғыс қимылдары театрында қатысушы елдердің әскери қызметшілері 17 тактикалық эпизодты пысықтады. Оның бәрі Халифат мемлекетін құруға ұмтылған зансыз қарулы құрылымдарды тауып, олардың кезін жою жөніндегі бірыңғай оқу-жауынгерлік тапсырмаларға бағынды.

Арнайы операцияны сәтті жүзеге асыруда жер үсті және әуеден барлау қызметтері маңызды рөл атқарды. Бандалық құрылымдардың базаларын тапқаннан кейін, арнайы мақсаттағы топтар соққы беру үшін армиялық авиацияға координаттарды тапсырды. Сонымен қатар, алғы шептегі базалық аймақтарды, содырлардың позицияларын және олардың бағдары мен қозғалысын іздеуді жауынгерлік экипаждар, Wing Loong, Orbiter және Puma ұшқышсыз ұшатын аппараттарындағы барлау кешендері жүзеге асырды.

Бандалық құрылымдардың өрістеген жері артиллерияның күшімен жойылды. Жау позициясынан ұшырылған дрондар тобының шабуылына әскери қызметшілер радиоэлектронды күрес құралдарымен өзара іс-қимыл жасай отырып, жылжымалы зенитті зымыран кешендерімен және зениттік қондырғылармен тойтары берді.

Заңсыз қарулы құрылымға барынша зиян келтіру мақсатымен әскерлер тобының біріккен бөлімшелері басқарылатын мина алаңдары мен артиллерия күштерін қолдана отырып, «от қапшығын» құру бойынша маневр жасай алды.

Жау артиллериясының атыс шабуылын тойтаруға танкке қарсы қол және станоктық гранатометпен, реактивті жаяу әскер отшашарымен, танкке қарсы зымыран кешендерімен және пулеметтермен жабдықталған ұтқыр топтар қатысты. Олардың туннельдер арқылы шегініс жасауы әскери контингенттер артиллериялық есептоптарының қолдауымен жүзеге асырылды.

«Сақ қорғаны» тактикалық тәсілін орындау кезінде танк экипаждары үйлесімді қимыл көрсетті. Шабуылға тойтарыс берудегі әдістің артықшылығы – танктердің аяқ астынан пайда болуы және шабуылдаушы жеңіліске ұшырауы.

Заңсыз қарулы құрылым топтарының сытылып кетуіне атыс шебінде орналасқан резервтік күштер кедергі келтірді. Операцияның сәттілігі алдын-ала тиімді позицияға ие болған тактикалық әуе десантын, сондай-ақ аралас авиациялық топтың соққыларын енгізу арқылы дамыды.

Одан әрі әскери маневрлер Каспий жағалауында және



Тоқмақ мүйісіне жақын теңіз учаскесінде жалғасады.

\*\*\*

Маңғыстау облысында "Бірлестік-2024" жедел-тактикалық командалық-штабтық оқу-жаттығуының жабылу салтанаты өтті. Оған Әзербайжан, Қырғызстан, Тәжікстан, Өзбекстан делегацияларының басшылары мен әскери контингенттері қатысты.

Іс-шара Тоқмақ мүйісіндегі Каспий теңізінің қазақстандық секторында практикалық іс-қимылдарды пысықтаумен аяқталды.

Оқу-жаттығу жоспары бойынша құрлықтың осы бөлігіне шоғырланған содырлар тобының қалдықтары айтарлықтай шығынға ұшырайды. Біріккен әскерлер тобының бөлімшелері барлау жүргізіп, минаға қарсы қамтамасыз ету, аралық базаны, құрлықтағы және теңіздегі содырларды жою жұмыстарын жүргізді. Операцияға әскери-теңіз десанты мен әуе десанттары, шабуылдау эшелондары, мобильді-атыс тобы қатысты. Олардың әрекеттері зымыран-артиллериялық кемелермен, артиллериямен, армиялық және майдандық авиациямен қолдау тапты.

Қатысушыларды оқу-жаттығудың аяқталуымен Қазақстан Қорғаныс министрі генерал-полковник

Руслан Жақсылықов құттықтады. Ол қарулы қақтығысты оқшаулау жөніндегі бірлескен операция басқару органдарының үйлесімділігін, жауынгерлік әзірлікті және әскери контингенттер бөлімшелерінің жедел үйлесімділігін жетілдіруге бағытталғанын атап өтті. Әскери қызметшілер бұл тапсырманы сәтті орындап, жауынгерлік жағдайдағы өзара іс-қимылдың оң тәжірибесін алды.

Оқу-жаттығу жоспарын іске асыру барысы нақты жауынгерлік жағдайларға жақын модельденді. Қайта топтастыру және біріккен әскерлер тобын құру мәселелері пысықталды. Тактикалық эпизодтарды орындау кезінде әртүрлі қару-жарақ пен әскери техника қолданылды, авиация, әскери-теңіз күштерінің кемелері, артиллериялық есептоптар, әуе қорғанысының зениттік-зымырандық кешендері, броньды және инженерлік техника, ұшқышсыз ұшу аппараттары жұмылдырылды – деп нақтылады Қазақстан қорғаныс ведомствосының басшысы.

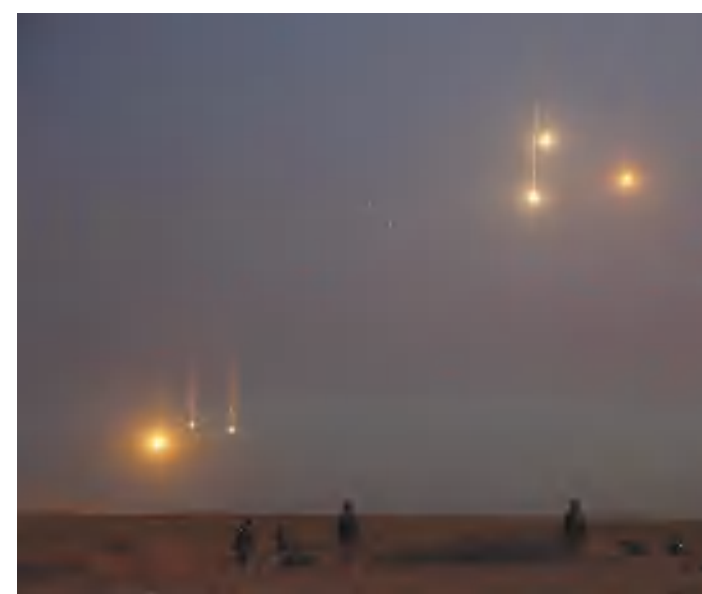
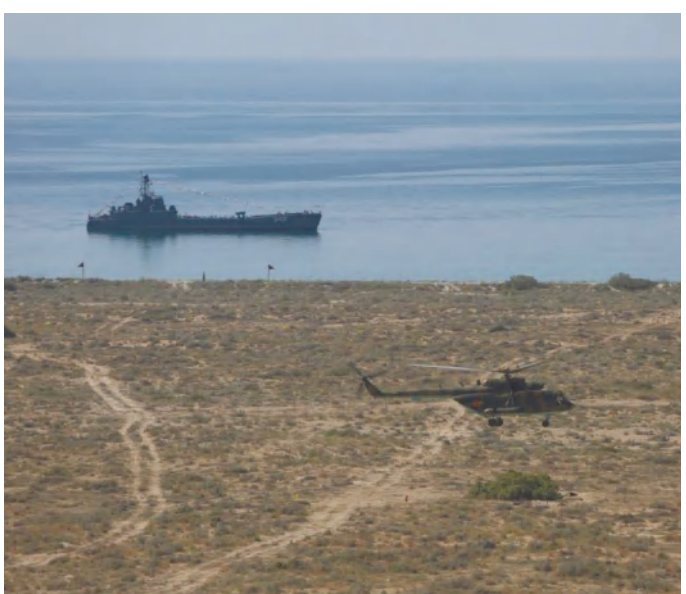
Генерал-полковник Руслан Жақсылықов биыл құрлықта және теңізде өткізілген оқу-жаттығу тек ауқымымен ғана емес, сонымен қатар жеке құрамның кәсіби дайындық деңгейімен де ерекшеленетінін атап өтті.

Қатысушы елдердің әскери контингенттері бір сапта жауынгерлік міндеттерді келісіп әрі шебер орындауға дайын екендіктерін дәлелдеді. Бірлескен оқу-жаттығу өз мақсатына қол жеткізді және қойылған міндеттер толық көлемде орындалды деп есептеймін, - деп қорытындылады ол.

Рәсім барысында Әзербайжан Қорғаныс министрі генерал-полковник Закир Гасанов, Қырғызстан Қорғаныс министрі генерал-лейтенант Бақтыбек Бекболотов, Өзбекстан Қорғаныс министрі генерал-лейтенант Баходир Құрбанов және Тәжікстан Қарулы күштері Бас штабы бастығының бірінші орынбасары генерал-майор Саидасор Саид Абдуллозода сөз сөйледі. Оқу-жаттығуды ұйымдастырушыларға алғысын білдірген делегация басшылары оның дайындығының жоғары деңгейін атап өтті. Қатысушы елдер қарулы күштерінің ықтимал агрессиялық актілерді тойтаруға жауынгерлік әзірлігін нығайтуға қызмет ететініне сенім білдірді.

Оқу-жаттығу қорытындысы бойынша қатысушы елдер қорғаныс министрлерінің бұйрықтарымен бірқатар әскери қызметшілер халықаралық ынтымақтастықты дамытуға қосқан үлесі үшін медальмен және естелік кәдесыйлармен марапатталды. Іс-шара әскери контингенттер легінің салтанатты шеруімен аяқталды.

Естеріңізге сала кетейік, бірлескен маневрлер "Оймаша" оқу полигонында, Қарақия ауданының Тоқмақ мүйісінде және Каспий теңізінің қазақстандық акваториясында өткізілді. Оған төрт мың әскери қызметші, 700-ге жуық қару-жарақ пен әскери техника жұмылдырылды.



## СОБЫТИЯ И ФАКТЫ

## ЦЕНТР ВОССТАНОВИТЕЛЬНОГО ЛЕЧЕНИЯ ВОЕННОСЛУЖАЩИХ

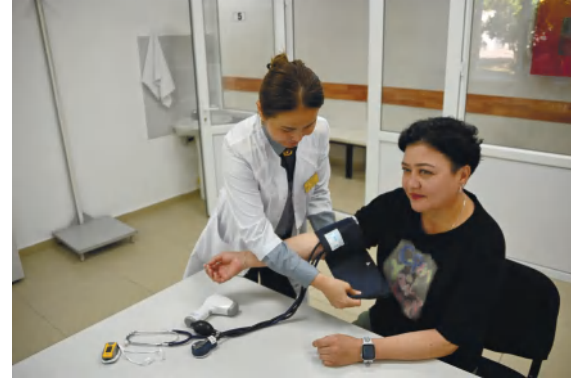
**В Бурабайском районе открылся реабилитационный центр для военнослужащих Вооруженных Сил. Медицинское подразделение находится в ведении Главного военного клинического госпиталя Министерства обороны в г. Щучинске Акмолинской области.**

В торжественном мероприятии открытия реабилитационного центра приняли участие аким Бурабайского района Арай Садыков, представители руководства Министерства обороны, Главного военно-медицинского управления Вооруженных Сил и личный состав Щучинского гарнизона.

С важным событием участников мероприятия поздравил заместитель министра обороны по тылу и военной инфраструктуре генерал-лейтенант Каныш Абубакиров. Он отметил, что это первый центр реабилитации, где будут проходить санаторно-курортное и восстановительное

лечение военнослужащие, принимавшие участие в миротворческих миссиях, в ликвидации последствий чрезвычайных ситуаций и отличившиеся в боевой и повседневной жизнедеятельности войск.

— С учетом приоритета здоровья нации, обозначенного Главой государства, министр обороны поставил задачу в кратчайшие сроки создать центр восстановительного лечения военнослужащих. Сегодня мы являемся свидетелями этого события. Укомплектованный профессионально подготовленными специалистами и оснащенный современным оборудованием центр позволит ежегодно проводить медицинскую



реабилитацию более 1500 военнослужащих с заболеваниями сердца, дыхательной, нервной систем и опорно-двигательного аппарата, — раскрыл возможности подразделения заместитель министра.

Как сообщил начальник Главного военно-медицинского управления полковник медицинской службы Ержан Смайл, за один заезд, длящийся десять суток, здесь могут пройти реабилитацию 60 человек. Пациенты смогут заниматься лечебной

физкультурой, получить фито-, физиолечение, включающее электросветолечение, магнитотерапию, парафинолечение и электросон, комплекс водных процедур, лечебно-профилактический массаж, ингаляции и аэротерапию.

На днях состоялся заезд в отделение реабилитации 30 военнослужащих. В последующие месяцы центр перейдет на полную загрузку.

## ИННОВАЦИИ ДЛЯ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ БОЕВОЙ ПОДГОТОВКИ

**Передовые мобильные инновации ждут казахстанскую армию — в боевой подготовке Сухопутных войск в Министерстве обороны РК планируют использовать военные планшеты нового поколения.**



В Алматы Министерство обороны и Samsung Electronics Central Eurasia заключили меморандум о сотрудничестве, в рамках которого высокотехнологичные решения южнокорейской компании послужат дальнейшей цифровизации армии Казахстана. Речь в частности идет о мобильных планшетах и смартфонах со встроенными механизмами аппаратно-программной защиты, соответствующих международным военным стандартам и имеющих возможность удаленного управления. Правительство модернизирует стратегию обеспечения национальной безопасности, одной из ключевых ее составляющих является цифровизация Вооруженных Сил.

— Цифровые инструменты направлены на повышение эффективности армии и улучшение качества услуг Минобороны. С начала текущего года успешно реализуется проект «Цифровой военкомат». Переведение затратных мероприятий, связанных с призывом, в digital привело к ежегодной экономии более миллиарда бюджетных тенге, — констатировал заместитель министра обороны Дархан Ахмедиев, который стоит во главе многообещающих трансформационных процессов.

Запускаются и другие инициативы, включающие цифровизацию планирования мероприятий и анализа результатов боевой подготовки. Все эти процессы также будут упрощены и перейдут на информационную платформу.

Планшеты военного образца со специальным программным обеспечением позволят оптимизировать работу с данными. Например, офицеры вносят информацию о боевой подготовке подразделений в новую информационную систему ведомства, чтобы в дальнейшем у руководства был прямой доступ к этим данным для анализа и принятия стратегических решений. Предполагается, что единым оператором информационно-коммуникационной инфраструктуры станет дочерняя организация Минобороны — АО «Казахстан ГИС Центр».

И это еще не все. Потенциальные проекты, находящиеся в настоящее время на рассмотрении, предусматривают цифровизацию навигации подразделений, оптимизацию командования и контроля, а также интеграцию с дронами и датчиками для получения разведанных. Перспективы применения инновационных мобильных решений еще шире.

Кроме того, в рамках подписанного меморандума сотрудники Минобороны и подведомственных организаций получат доступ к электронному корпоративному магазину Samsung. Таким образом они получат возможность приобретать технику, произведенную южнокорейской компанией, по специальным условиям напрямую от производителя.

## ЗАЩИТИЛИ ЧЕСТЬ СТРАНЫ

**С победителями и призерами первенства рукопашников, прошедшего в рамках XVI Спартакиады среди военнослужащих дружественных армий государств — участников СНГ, встретился руководитель аппарата Министерства обороны полковник Ербол Кумарбекулы.**

В чемпионате, состоявшемся в городе Чолпон-Ата в Кыргызстане, принимали участие военнослужащие Беларуси, Казахстана, Кыргызстана, России и Таджикистана.

По его итогам в командном зачете победила сборная Казахстана. В личном зачете «золото» нашей команде в весовой категории до 57 кг принес сержант Жандос Мадехианов, до 60 кг — майор Арман Шакиртов, до 65 кг — сержант 3-го класса Али Баттал, до 70 кг — сержант Олжас Ержан.

Серебряную медаль в весовой категории до 75 кг получили капитан Багашар Кораласов, до 80 кг — сержант Бақытжан Дүйсебеков, до 85 кг — сержант Ерсултан Советов, до 90 кг — лейтенант Арман Ерменбет, свыше 95 кг — Еламан Куатов.

От имени министра обороны полковник Ербол

Кумарбекулы поблагодарил спортсменов, отметив, что они служат примером для других военнослужащих.

— В честь ваших побед на международных аренах поднимали флаг нашей Родины, и это большой результат, — подчеркнул он. — Вы герои сегодняшнего дня.

Руководитель аппарата также добавил, что в конце года в оборонном ведомстве будет проведен анализ выступлений спортсменов-военнослужащих. Лучшим из них будет досрочно присвоено воинское звание. Предусмотрены и другие поощрения.

Следует также отметить, что казахстанская дружина уже три года подряд становится чемпионом в соревнованиях по армейскому рукопашному бою, проводимых среди военнослужащих дружественных армий государств — участников СНГ.



## В УСЛОВИЯХ ГОРНО-ПУСТЫННОЙ МЕСТНОСТИ

**Международное учение «Вершина братства-2024» проходит на полигоне «Коктал» в Жетысуской области. В ходе совместного тактико-специального учения казахстанские и белорусские десантники выполняют задачи в горно-пустынной местности.**

Десантники из Брестской десантно-штурмовой бригады прибыли для участия в двустороннем тактико-специальном учении. Теплая встреча «голубых беретов» двух стран состоялась на военном аэродроме. Военнослужащие 37-й десантно-штурмовой бригады имени Героя Советского Союза генерал-майора Ивана Панфилова встречали гостей традиционными баурсаками и кумысом.

Торжественность мероприятию придал концерт, организованный творческим коллективом бригады во Дворце культуры города Талдыкорган. Со сцены звучали казахские и белорусские песни.

Это не первая встреча военнослужащих двух стран. Только в этом году в рамках двустороннего военного сотрудничества казахстанские десантники принимали

участие в профессиональных испытаниях на право ношения нагрудного знака «Доблесть и мастерство» на учебном полигоне «Лосвидо» под Витебском, в чемпионате Вооруженных сил Республики Беларусь по парашютному спорту и участвовали в военном параде, посвященном 80-летию освобождения Беларуси от немецко-фашистских захватчиков в городе-герое Минске.

— Учение «Вершина братства» разработано с учетом опыта современных вооруженных конфликтов. В ходе отработки учебно-боевых задач военнослужащие получают опыт развертывания совместной системы управления и действий на тактическом уровне, что будет способствовать повышению полевой выучки подразделений, — отметил в своем выступлении руководитель учений командующий Десантно-штурмовыми войсками Вооруженных Сил Казахстана генерал-майор Алмаз Джумакеев.

Сразу после церемонии открытия казахстанские и белорусские десантники, разделенные на два сводных отряда, совершили 300-километровый марш на автомобильной технике в район проведения учения, где приступили к выполнению учебно-боевых задач.

По замыслу руководителя учения генерал-майора Алмаза Джумакеева, казахстанские и белорусские десантники будут действовать в составе двух сводных подразделений, выполняя единую боевую задачу. — Мы создали все условия, когда нет никакого разделения на «мы» и «они». Участники учения размещены в одном помещении, вместе питаются, знакомятся с традициями, менталитетом друг друга. В такой обстановке и наступает настоящее сближение, рождается и крепнет десантное братство, — подчеркнул генерал-майор Алмаз Джумакеев.

До активных действий десантники из полей освобождали азы горной подготовки. На полигоне были развернуты учебные места. Инструкторы альпийских рот Десантно-штурмовых войск Казахстана ознакомили их с мерами безопасности, горным снаряжением, элементами экипировки, основами страховки и самостраховки, вязанием различных узлов, элементами



спуска, подъема и переправы через водные преграды. В рамках курса парамедиков особое внимание было уделено оказанию самопомощи, первой доврачебной помощи и транспортировке раненого в горных условиях.

На уроках выживания в горной местности военнослужащих ознакомили с вариантами сооружения печей из подручных средств, розжига огня различными способами при отсутствии зажигательных предметов, способам обеззараживания воды и приготовления пищи из местной флоры и фауны.

На практических занятиях сводные группы казахстанских и белорусских десантников отработали элементы организации и проведения налета и засады с боевой стрельбой, а также ознакомились с тактико-техническими характеристиками беспилотных летательных аппаратов, состоящих на вооружении Десантно-штурмовых войск Казахстана, возможностями их применения в условиях высокогорья.

В учении принимают участие свыше 350 десантников Казахстана и Беларуси. Его активная фаза проходит с 17 по 19 июля текущего года.



## ӘСКЕР ТЫНЫСЫ

ӘСКЕРИ МІНДЕТТІЛЕР  
ОҚУ ЖИЫНЫНА ДАЙЫН

Абай гарнизонының «Шығыс» оқу полигонында 18 шілде мен 16 тамыз аралығында әскери міндеттілердің оқу жиынын өткізу жоспарланды. Әскерилерді дайындау жоспарына сай ұйымдастырылып отырған жиынға бір мың бес жүзге жуық әскери міндеттілер қатысады деп күтілуде.

Әскери міндеттілер дегеніміз – бұрын әскер қатарында болғанымен қазіргі таңда түрлі салада еңбек етіп жүрген азаматтар. Әскери жиынның басты мақсаты – Абай, Шығыс Қазақстан және Павлодар облыстарының әскери міндеттілерді даярлау және қайта даярлау бойынша арнайы жоғары сапалы оқу-жаттығуын өткізу. Бүгінгі күні «Шығыс» оқу полигоны әскери міндеттілерді қабылдауға және оқу жиынын өткізуге

толықтай дайын. Мұндағы әскери міндеттілер жатын орын, ішер ас, әскери киіммен қамтамасыз етілетін болады. Айта кетейік оқу-жаттығудан тыс, арнайы міндеттелген әскерилермен тәжірибелік сабақтар оқытылады.

Абай өңірлік гарнизонының  
баспасөз қызметі



## ТҮСІНДІРУ САБАҒЫ

Аягөз гарнизоны әскери полиция бөлімінің бастамасымен гарнизондағы әскери бөлімдердің барлық санаттағы әскери қызметшілерінің қатысуымен қылмыстық және әкімшілік құқық бұзушылықтардың алдын алуға бағытталған сабақ болды.



көпсалалы ауруханасының психологы Жадыра Ахметова, Аягөз қаласы дін зерттеу орталығының теолог-маманы Мұрат Жанатаев, Аягөз аудандық полиция бөлімінің учаскелік полиция инспекторлары аға лейтенант Айдар Тажмағамбетов пен лейтенант Темірлан Маратов жүргізді. Мамандар ішімдік пен есірткінің зардабы, психотропты заттарды заңсыз сақтау мен өткізудің салдары, жат ағымның әскери ортаға енуіне жол бермеу, отбасылық зорлық-зомбылықтың алдын алу, көлік құралдарын пайдаланудың қағидаларын бұзбау жайында баяндама жасады. Заң талаптарын, жалпы құқықтық негіздерін жан-жақты жеткізді.

Ол ҚР ҚК әскери полиция бас басқармасының 2024 жылдың шілде айына жоспарлаған негізгі іс-шараларының аясында өтті. Сабақты гарнизондағы әскери полиция бөлімі алдын алу бөлімшесінің офицері әділет аға лейтенанты Айдос Төребаев, Аягөз аудандық



«Аягөз гарнизонында әскери қызметшілердің салауатты өмір салтын қалыптастыру мен құқықтық танымын жетілдіруді көздеген дәріс жоғарғы деңгейде ұйымдастырылды. Жеке құрамға кез келген құқық бұзушылықтың соңы үлкен қылмысқа әкеліп соғатындығы түсіндірілді», - деді әскери полиция бөлімі алдын алу бөлімшесінің офицері әділет аға лейтенанты Айдос Төребаев.

Сабақта жеке құрамның назарына құқық бұзушылықтың алдын алуға бағытталған қысқа метражды бейнероликтер көрсетілді. Қойылған сұрақтарға да жауап берілді.

Алуа Искакова,  
«САРБАЗ»

БӨЛІМШЕЛЕРДІҢ  
ӘДІСТЕМЕЛІК-НҰСҚАУЛЫҚ  
АТЫС САБАҚТАРЫ ӨТТІ

Жауынгерлік дайындық жоспарына сәйкес «Оңтүстік» өңірлік қолбасшылығына қарасты Шымкент гарнизонының механикаландырылған бригадасының әскери қызметшілеріне «Дарбаза» оқу-жаттығу полигонында бөлімшелердің жауынгерлік үйлесімділігі бойынша әдістемелік-нұсқаулық сабақтары өткізілді.



Бөлімнің оқу полигонында бөлімшелердің жауынгерлік үйлесімділігі бойынша әдістемелік-нұсқаулық сабақтарын өткізуге арналған сегіз оқу орындары дайындалып, әскери қызметшілерге дәрістер өтті. Сонымен қатар, офицерлер мен сержанттар жеке құраммен жұмыс істеу әдістері мен қазіргі заманғы қарулы қақтығыстардың тәжірибесін зерттеді.

Оқу орындарында жауынгерлік атыстар кезінде авиация соққысы, залалсыздандырылмаған ауданмен жүріп өту, мина-жарылғыш қоршаудан өту және ұрыс алаңында жарақат алған жауынгерлерге алғашқы медициналық көмек көрсету бойынша тәжірибе сабақтары жүргізілді.

Әдістемелік-нұсқаулық сабағының басты кезеңін әскери бөлімнің бірінші шабуылдаушы батальоны жеке құрамы бөлімшелердің жауынгерлік атысын сапалы жүргізу мақсатында, қала аумағында заңсыз қаруланған қарсыластың шабуылын тоқтату, оларға шабуыл жасау, тактикалық кәсіби іс-қимылдарды жүзеге асырудың әдіс-тәсілдерін жетілдіріп, шеберліктерін паш етті.

«Әдістемелік сабақты өткізудегі мақсатымыз жауынгерлік жағдайға барынша жақындата отырып бөлімшелердің далалық дағдысы мен үйлесімділігін жетілдіру болып табылады. Сабақ барысында біз өзара іс-қимылды ұйымдастыру, жеке құрамды, әскери техника мен қару-жарақты дайындау мәселелерін пысықтауға ерекше назар аудардық. Атыс барысында бөлімшелер шартты қарсыластың барлық нысаналарына оқ атып,



шеберліктерін көрсете білді», - деп атап өтті әскери бөлім сержанты Серік Айтубаев.

Айта кетейік, бөлімшелердің жауынгерлік ату жаттығуы – бұл тактикалық дайындықты оқытудың ең жоғары түрі. Қазіргі уақытта барлық бөлімшелермен күндізгі және түнгі уақытта қарудан жауынгерлік атыстары жүргізілуде.

Шымкент гарнизонының баспасөз қызметі



## ПРОФЕССИЯ

### ПРАВИЛА ЧЕСТИ

**Воинские символы Казахстана - это неотъемлемые атрибуты государства и его армии. Они отражены в элементах обмундирования, знаменах, наградах, знаках отличия и различия, воплощают в себе самобытность национального характера казахстанских воинов.**

Фархат КИНЖИТАЕВ

18 июля – День воинских символов, который отмечается как профессиональный праздник и памятная дата, был утвержден 5 мая 2021 года приказом министра обороны. Этот день является важным событием в истории Вооруженных Сил Республики Казахстан.

Воинские символы были учреждены 18 июля



1996 года Указом Президента «О воинских символах Вооруженных Сил РК». Они несут в себе глубокий патриотический и духовно-нравственный смысл.

К воинским символам относятся эмблема, знамя Вооруженных Сил, флаги различных видов войсковые боевые знамена воинских частей. Символика Вооруженных Сил Казахстана демонстрирует государственную принадлежность и неприкосновенность. Она отражает ценности независимого Казахстана в соединении с традициями прошлого.

Эмблема представляет собой пятиконечную звезду, в центре которой изображено солнце с лучами и парящим под ним орлом, символизирующим свободу и стремление к высоким целям.

Флаги присутствуют во всех видах Вооруженных Сил: в Сухопутных войсках, Силах Воздушной обороны, Военно-морских Силах, а также во всех родах войск. Они являются воплощением идей доблести, славы, братства и сплоченности воинских коллективов.

Боевое Знамя символизирует священный долг каждого военнослужащего – самоотверженно защищать Родину. Оно вручается воинской части при ее формировании от имени Президента страны. Боевое Знамя сохраняется за воинской частью на все время, независимо от изменения наименования и нумерации. Весь личный состав обязан самоотверженно и мужественно защищать Боевое Знамя и не допускать его захвата противником.

Символом чести являются воинские ритуалы, такие как приведение к Военной присяге, вручение личного вооружения и военной техники, а так же проводы военнослужащих, уволенных в запас или вышедших в отставку.

Кроме того символом чести являются погоны, особенно офицерские, которые не только означают власть и права, но и накладывают целый ряд тяжелых

обязанностей, ответственность за подчиненных и успех боя в любых обстоятельствах.

Символом чести является и сама форма военнослужащего, особенно парадная с орденами и медалями и при оружии. У замечательного писателя

Валентина Пикуля описывался эпизод, когда морской офицер сделал скоропалительное предложение о браке, а потом пожалел об этом, но не мог взять обратно свое слово, ибо делал предложение в парадной форме. Правила чести нельзя нарушать.



### ДЕРЖАТЬ РУКУ НА ПУЛЬСЕ СОБЫТИЙ

**15 июля в Вооруженных Силах Казахстана отмечается День специалиста командных пунктов и пунктов управления. Это особая категория военнослужащих, график службы которых отличается от всех остальных. Их основная задача – круглосуточно держать руку на пульсе событий. Они первыми получают информацию от вышестоящего начальства и первыми сообщают ее своему руководству.**



Дина МУХАРИНОВА,  
Владимир МАРТЫНЕНКО (фото),  
пресс-служба Таразского гарнизона

Командный пункт воинской части можно сравнить с органами слуха и зрения человека. Как люди сначала видят и слышат, и потом принимают решения, так и воинские подразделения сначала получают информацию о событиях и указаниях, потом приступают к действиям. И этим органом в любой воинской части является командный пункт. А офицеры, несущие круглосуточное боевое дежурство на командном пункте – оперативные дежурные.

Оперативный дежурный – это не специальность и не профессия. Это род деятельности, требующий от офицера большого жизненного и служебного опыта, – поясняет первый заместитель командующего войсками регионального командования «ЮГ» – начальник штаба войсковой полковник Нурлан Карибаев. – К должности специалиста командного пункта можно прийти только после нескольких лет военной службы, когда офицер досконально вник в тонкости военной службы, умеет не просто получить информацию, но и принять решение по дальнейшим действиям.

Специалисты командных пунктов заступают на боевое дежурство на сутки. За эти сутки телефон оперативного дежурного позвонит тысячи раз. Такое же количество информации офицер командного пункта будет готов пропустить через себя и довести ее до воинских частей. А там эту информацию примут и запустят дальше их коллеги, такие же специалисты командных пунктов. И самый главный руководитель армии – Министр обороны точно будет знать, что любое его указание в течение нескольких минут будет получено военными руководителями на местах, потому что система работы командных пунктов отработана до мелочей.

Ни одно событие, значимое и не очень, не останется без внимания оперативного дежурного. Колонна военной техники вышла на совершение марша. Солдаты срочной службы прибыли на полигон. Воинское подразделение приступило к огневой подготовке. Информация обо всех событиях стекается на командный пункт, и если командующему необходимо узнать обстановку в подчиненных войсках, ему не нужно обзванивать всех своих заместителей и командиров частей. Достаточно одного звонка оперативному дежурному.

Двадцать четыре часа напряженного графика, когда нужно принять большое количество информации, довести ее по направлениям, быть в курсе всех событий как в своей зоне ответственности, так и за ее пределами. Эта работа требует больших душевных сил и постоянного напряжения. Иногда случаются казусные

моменты, как в жизни оперативного дежурного регионального командования «ЮГ» подполковника Кайрата Аубакирова.

Бывало, вскоре после дежурства, мне звонит супруга по домашним делам, а я на телефонный звонок автоматически отвечаю: «Оперативный дежурный, подполковник Аубакиров». Хорошо, супруга сама в армии служила, с понимаем к этому относится, – смеется Кайрат. – Вот что значит погрузиться в работу так, что даже в период отдыха мозг не отключается от службы.

Двое суток отдыха между дежурствами пролетают быстро. И заступив снова на смену, оперативный дежурный должен сначала вникнуть в события прошедших суток, выяснить, что планируется на ближайшее время, и вновь погрузиться в пучину информации. Держать руку на пульсе, а при поступлении внезапных задач самостоятельно принимать решения до прибытия руководства – это огромная ответственность. Но офицеры командных пунктов с этим достойно справляются, потому что это больше, чем профессия. Это качества характера, это умение оперативно реагировать на любые события и принимать грамотные решения. Этому не учат, но этому учатся: в процессе службы, в ходе боевой учебы, с годами и с опытом.

Двадцать четыре часа напряженного графика, когда нужно принять большое количество информации, довести ее по направлениям, быть в курсе всех событий как в своей зоне ответственности, так и за ее пределами. Эта работа требует больших душевных сил и постоянного напряжения.

### НАВЫКИ НЕ УТРАЧИВАЮТСЯ

**В этом году в Карагандинском гарнизоне на воинские сборы будет призвано свыше 500 военнообязанных. Эта цифра больше, чем в прошлом году, однако ни с какими чрезвычайными причинами данный факт не связан. Как поясняют в Министерстве обороны РК, главная цель проводимых мероприятий – повышение боеготовности Вооруженных Сил страны, накопление военно-обученного резерва, подготовка граждан по дефицитным воинским специальностям.**

Фархат КИНЖИТАЕВ,  
Алмагуль ДАРМАНКУЛОВА (фото)

Заместитель начальника отдела по делам обороны района А. Бокейхана г. Караганды полковник Мурат Макубаев по заверениям сослуживцев является одним из самых опытных мобов в регионе. Общий стаж его службы в армейских рядах превышает 28 лет. Уроженец Акмолинской области надел погоны сразу после окончания гражданского вуза, где проходил обучение на военной кафедре. Занимал различные офицерские должности в составе региональных командований «ЮГ» и «Астана», служил в центральном аппарате Министерства обороны Казахстана. В районном военкомате шахтерской столицы – с 2015 года. На мобилизационной работе, как говорится, «собаку съел».

По его словам, Карагандинский гарнизон всегда выполняет намеченные показатели по призыву

новобранцев, а также военнообязанных. Причина этого заключается в четко налаженной работе, а также гибком взаимодействии с местными исполнительными органами и другими структурами. Всего в нынешнем году на воинские сборы будет призвано 530 карагандинцев, из них 118 офицеров. Они на месяц будут направлены в различные воинские части регионального командования «Астана» - в зависимости от их воинско-учетных специальностей.

Как пояснил Мурат Макубаев, при отборе граждан на воинские сборы предпочтение будет отдаваться военнообязанным более молодого возраста. Для рядового и сержантского составов на сборы привлекают до сорока лет включительно; для офицерского состава – до пятидесяти лет. Их переподготовка будет проходить в мотострелковых, танковых, артиллерийских подразделениях и подразделениях боевого, технического и тылового обеспечения. Это необходимо, поскольку за минувшее время техника казахстанской армии значительно обновилась, стала более сложной и эффективной.



Наш собеседник напоминает - за военнообязанными на период воинских сборов сохраняются место работы и занимаемая должность, им выплачивается средняя заработная плата, а неработающим – минимальная заработная плата за счет государства.

За годы моей службы не было случаев, когда военнообязанный не находил общий язык с работодателем. Пришла повестка, будь добр, явись в военкомат, здесь мы проведем беседу, обследуем состояние здоровья, психологический настрой, при необходимости – проведем специальную проверку. Затем с документами – в отдел кадров на месте

работы. Не имеют права не отпустить, закон на стороне гражданина. После сборов еще и среднемесячную зарплату начислят. Правда, хочу сразу оговорить, что судимых мы не призываем, - рассказывает он.

Щедрое и продолжительное обеспечение на 30 дней, проезд к месту службы военнообязанных за счет государства. Как отмечает Мурат Макубаев, многие из них воспринимают полевые армейские сборы как своего рода каникулы – возможность ненадолго отвлечься от работы и вспомнить молодость, когда каждому из них было по 18-20 лет.

Непосредственно в части, насколько я вижу, с ними легче наладить процесс обучения. Они не новички, каждый из них уже был на срочной службе, как правило, еще помнит уставы, знает, как обращаться с оружием, как вести себя в воинском коллективе. Плюс за плечами у многих не только дипломы о высшем образовании, но и определенный опыт работы, то есть практический багаж знаний. Живут по обычному армейскому распорядку. С ними проводят занятия по строевой, огневой, физической, тактико-специальной, государственно-правовой подготовке, они сдают нормативы и зачеты, изучают материальную часть, - говорит наш собеседник.

Из армии я вернулся всего четыре года назад, навыков не утратил. Более того, мне еще долго силась срочная служба, - вспоминает 25-летний карагандинец Денис Жуков, призванный на сборы. - Что касается распорядка дня, то он обычный: в 6.30 – подъем, затем – утренняя зарядка, завтрак, потом – на занятия. Месяц жили и учились осваивать новую технику на территории войсковой части, на питание не жаловались, так же кормят весь остальной личный состав, сытно и калорийно. Некоторые люди в походы ходят, больше деньги платят, чтобы несколько недель в палатках пожить на природе. А здесь – здоровое питание и хорошие физические нагрузки, да и с ребятами многими сдружился, коллектив отличный, офицеры – настоящие профессионалы. Как говорится, с такими мужиками можно идти в разведку...

## ХАТ-ХАБАР

ӘСКЕРИ ДӘРІГЕР –  
ЖАУАПТЫ МАМАНДЫҚ

Бұл мамандық иелері әскери қызметшілердің өмірі мен денсаулығына жауап береді.



Дәрігер – адам өмірі үшін жауапкершілік алып, оның денсаулығына алаң болып жүретін бірден-бір мамандық иесі. Өз ісін сүйіп, халқына адал қызмет етіп жүрген ақ халатты жандарды қанша дәріптесек те, артық етпейді.

Адам жанына араша түсіп жүрген абзал жандардың бірі – Жетісу гарнизонындағы әскери госпитальдің емхана бөлімшесінің бастығы медицина қызметінің капитаны Ерлан Жұмагелдиев. Ерлан Қабылбекұлы 1991 жылы Жетісу облысы, Көксу ауданына қарасты Алғабас ауылында дүниеге келген. Қазіргі таңда өзінің әскери дәрігер қызметін абыроймен атқарып жүр.

Бала кезінен дәрігер болуды армандаған Ерлан Жұмагелдиев 2008 жылы мектеп бітіріп, осы жылы Түркия Республикасы медицина ғылымдары университеті «Гольхане» медицина факультетіне



түсіп, оны 2017 жылы медицина докторы ғылыми дәрежесімен табысты аяқтап шығады.

2017-2019 жылдар аралығында Маңғыстау облысы, Бейнеу ауданы, Бейнеу ауылындағы 99116 әскери бөлімінде медицина взводының командирі лауазымында болған. 2020-2021 жылдары Алматы облысы, Қонаев қаласындағы Қазақстан бітімгершілік полкі медицина ротасы медицина взводының командирі қызметін атқарған. Бітімгершілік полкінде жүріп 2020 жылы жарты жыл Ливан Республикасында бітімгершілік миссиясында болып келген. 2021 жылы Талдықорған қаласындағы 48386 әскери бөлімінде аға офицер - медицина қызметінің бастығы болып, 2023 жылы Талдықорған қаласындағы әскери госпитальға ауыстырылып, қазіргі таңда емхана бөлімшесінің бастығы лауазымында қызметін үлкен жауапкершілікпен атқаруда.

– Әскерилер үшін ең маңыздысы – әрбір жауынгердің денінің сау болуы. Осыған байланысты жауапты қызметті күн-түн демей атқарып келеміз. Бүгін 8 шілде әскери дәрігерлерге құрмет көрсетілуде, олар – кәсібилігі, батылдығы, пациенттерге көңіл бөлуі және қамқорлығы үшін қашанда мадаққа лайықты жандар. Осы орайда ақ халатты абзал жандарды төл мерекемен шын жүректен құттықтаймын, - деді медицина қызметінің капитаны Ерлан Жұмагелдиев.

Ерлан Жұмагелдиев мінсіз қызметі үшін ІІ және ІІІ дәрежелі медальдарымен және бітімгершілік операциясына қатысқаны үшін медальмен наградталған. Сонымен қатар қызметтегі жетістіктері үшін көптеген алғыс хаттардың иегері.

Бүгінде сүйікті қызметі мен отбасылық өмірді қатар алып жүрген Ерлан жолдасы педагог ұстаз Ақбота Нүсіпжановамен тату-тәтті ғұмыр кешуде. Бексұлтан деген бір жастағы ұлдарын тәрбиелеп өсіруде.

Айта кетсек, әскери госпиталь бірінші медицина-санитарлық көмек және стационарлық көмек көрсетеді. Госпитальда қабылдау бөлімі, емхана бөлімі, хирургия, терапия, реаниматология және анестезиология бөлімі бар. Госпиталь 85 төсекке арналған, онда 21 дәрігер, оның ішінде жоғары санатты 8 дәрігер, 39 медбике, оның ішінде 8 жоғары санатты медбике науқастарға қызмет көрсетеді.

Төл мерекелеріңіз құтты болсын, ақ халатты абзал жандар!

Жетісу гарнизонының баспасөз қызметі

«АТАНЫҢ СӨЗДЕРİNДЕ  
АҚЫЛ ДА, ТӘРБИЕ ДЕ БАР  
БОЛАТЫН...»

Қазақтың қаһарман ұлы Бауыржан Момышұлы туралы көптеген қызықты естеліктер келіні, жазушы Бақытжан Момышұлының жан жары Зейнеп ападан жеткені белгілі. Зейнеп Ахметованың «Шуақты күндер» атты кітабынан Бауыржан Момышұлы туралы қызықты естеліктердің бір парасын ұсынамыз.



– Балашка, шайың бар ма? - деген дауыс ойымды бөліп жіберді. Атамның жақсы тынығып, сергек тұрғанын біле қойдым. Неге десеніз, көңіл-күйі өте жақсы кезде мені «балашка» дейді, бір қалыпты болса «балам», ал ренжи бастаса «Зейнеп», тіпті ашуға мінгенде «турчанка» деп айқайлайды.

Тура қақаған қыстың ортасында етігімнің сыдырмағы ажырап кетті. Әрі-бері шұқылап көріп едім, қолымнан келер емес. Амалсыздан күздік туфлиімді киіп, етігімді шеберханаға апардым. Жол-жөнекей талайлар аяғымға көз тастап өтіп жатыр. Пендешілікпен біртүрлі қорығандай болып, үйге жеткенше-ақ еңсем түсіңкіреп қалды. Есіктен кіргенде

атам коридорда телефонның қасында тұр екен. Жіті көзбен бас-аяғымды бір шолып өтіп:

– Әй, балам, мынау қандай сән?- деді.  
– Етігімнің сыдырмағы бұзылып... соны...  
– А, сәнің бе десем, салақтыңың екен ғой, жазда күн қайнап тұрғанда қыс хабар беріп: «тоны жоққа сәлем айт, етігі жоққа өзім барам» демеп пе еді?

Әлігіндегі көңілдің көлеңкелене қалған түйткілі лезде ғайып болып, ал кеп күлейін. Алайда, атама тән осы екі ауыз қызық сөздің өзінде ақыл да, тәрбие де бар болатын.

\*\*\*

...Мезгіл түске таяп қалған. Газ плитасына шай қойылып, қайнағанша бүгінгі газеттерді қарап отыр едім, есік сынып кетердей тарсылдады. Үйде жалғыз отырған соң әрі әдеттегіден тыс мына тарсылдың өзгешелігі шошытып жіберді. Тапа-тал түс болса да есікке келіп:

– Бұл кім? - дедім.  
– Мені Атамның! Бар, киін! - деді күн күркірегендей үн есіктің сыртынан.

Алғашқы қорыққаным қорыққан ба, зәрем ұшты. «Бар, киін» деген сөздің байыбын бірден ұға алмай, үйде киіп жүретін халатымның түймесін бір салып, бір ағыттым. Киім салатын шкафқа жүгірдім. Сасқалақтап, киімдерімді жұмалап, әлекке түстім де қалдым. Дегенмен, өзіме-өзім «сабыр-сабырлап» үстіме жеңі ұзын көйлек, басыма орамал, аяғымға шұлық тауып кидім. Барып есік ашып, ата-бабамның салтымен иіліп сәлем салдым.

– Бақытты бол, балам! - деп қолын болар-болмас басыма тигізіп, бөлмеге кірді. Ата жалғыз емес, қасында бір кісі бар, ең-түсінін қандай екенін көргенім жоқ, бірден басымды көтеруге батылым жетпеді...



Қазақстан Республикасына қызмет етемін!

## АТЫС АЛАҢЫНДА

Приозерск гарнизонында орналасқан 60601 әскери бөлімінің жеке құрамы кезекті жауынгерлік жоспар бойынша бақылау атыс дайындығын тапсырды.



Алдымен сабақ жетекшілері жеке құрамды оқ атудағы барлық пәрменді білуі, атысты дер кезінде орындауы және атыс кезіндегі техника қауіпсіздігі ережелерін сақтау жөніндегі нұсқаулықтармен таныстырды.

Қауіпсіздік ережелерінен кейін жеке құрам автоматтан оқ атуды орындады. Жеке құрам нысананы көздеп, атыс жаттығуларын пысықтады. Жаттығу барысында әскери қызметшілер

жауынгерлік даярлықтағы өздерінің біліктіліктерін анық байқатты.

Сабақтың бақылау тексерісі бойынша жеке құрам арасынан нысанаға дәл тигізуден жоғары ұпай жинап, үздіктер қатарынан көрінгендер де бар. Солардың бірі – 91 келісімшарт бойынша аға сержант Медет Сүлейменов.

Жауынгерлік оқ ату жаттығулары жеке құрамның атыс дайындығын жетілдіріп қана қоймай, Жеке құрамның атыс дайындығы сабағын 60601 әскери бөлімі командирінің штаб бастығы подполковник Фархат Шыныбаев өзі бақылады.

– Шеберлік жаттығуда шыңдалады. Әскери ортадағы әрбір сарбаздың жауынгерлік даярлықтағы көрсетіп жүрген жетістіктері күннен күнге артып келеді. Олардың атыс дайындығындағы жоғары деңгейдегі көрсеткіштері жаттығулардың нәтижелері деп білеміз. Жеке құрам осымен тоқтап қалмай, жауынгерлік даярлық көрсеткіштерін одан әрі жақсарту беретініне сенімдімін, - деді әскери қызметшілердің атыс дайындығы сабағындағы көрсеткіштеріне жоғары баға берген 60601 әскери бөлімінің штаб бастығы.

Приозерск гарнизонының баспасөз хатшысы Думан Жұмашұлы

ЖЕҢІМПАЗ ОТБАСЫ  
АТАНДЫ

Приозерск қаласында «Мерейлі отбасы – 2024» ұлттық байқауы облыстық турының жеңімпаздары марапатталды.



Табиғаты сұлу Приозерск қаласында орналасқан Әкімдік ғимаратында өткен салтанатты шараға Приозерск қаласының әкімі Мансур Ахметов қатысып, ұлттық конкурстың облыстық кезеңінде жеңімпаз

Биылғы ұлттық конкурсқа қатысқан Приозерск гарнизонының әскери қызметшілері аға сержант Ертай Уразметов жүлдегерлер қатарынан көрінді. Нақтырақ айтсақ, Уразметовтар отбасы республикалық «Мерейлі отбасы» байқауына қатысып, рухани құндылықтарды насихаттап, өскелең ұрпақты тәрбиелеуге және отбасы саясатын нығайтуға қосқан үлесі үшін Приозерск қаласының әкімінен іскер әйелдер қауымдастығы атынан Алғыс хатпен марапатталып, табыс етілді.

Аға сержант Ертай Уразметов 06708 әскери бөлімі 2023 жылдан бастап батарея старшинасы лауазымын атқарып келеді. Ертай Махматұлы отбасында екі қыз, бір ұл тәрбиелеп отыр.

Ұлттық құндылықтар мен шаңырақтың береке-бірлігін насихаттайтын шарада марапатқа ие болған аға сержант «Біз – ата-анасын ардақтап, қариясын құрметтей білетін, отбасын Отанын тірегіне санайтын елдің ұрпағымыз. Бүгінгі «Мерейлі отбасы» ұлттық байқауының облыстық кезеңінде белсенділік танытып, қатысқан әр отбасыға шынайы алғысымды айтамын.

Баршаңызды бүгінгі мерейлі мерекемен құттықтай отырып, әр шаңыраққа шаттық, бақ-береке тілеймін!», - деп жылы лебізін білдірді.

Приозерск гарнизонының баспасөз хатшысы аға лейтенант Думан Жұмашұлы



атанған отбасыларды марапаттап, бағалы сыйлықтар табыс етті.

Отбасы құндылықтарын насихаттап, жаңа татулығы мен бірлігін нығайта түсуді мақсат еткен байқауға облыстан 5 жаңуа іріктеліп алынғанын айта кету керек.



# СТРАНИЦЫ ИСТОРИИ

## ПРИБЛИЖАЛИ ПОБЕДУ

**В очередном материале из цикла о героях-казахстанцах Великой Отечественной войны рассказе истории Федора Озмителя - обычного сельского учителя, ставшего Героем Советского Союза в составе особо важной бригады, и отважном Махмете Каирбаеве – защитнике города Шауляй.**

**Нариман ДЮСЕНОВ**



### «Особенный командир особой бригады»

Федор Озмитель родился 13 апреля 1918 года в селе Леновицкое (Актюбинская область) в семье крестьянина. Окончив школу, поступил на учительские курсы в городе Оренбурге. Затем работал учителем в колхозе.

С первых дней войны принимал участие в боях на границе, под Ленинградом и Москвой. В октябре 1941 года лейтенант Озмитель был переведен в специально созданную Отдельную мотострелковую бригаду особого назначения НКВД СССР. В нее вошли кадровые чекисты, пограничники и лучшие спортсмены. В задачи данной сверхсекретной бригады входило обеспечение безопасности членов Политбюро и лично И. В. Сталина.

В 1942 году бригаде было поручено нанести удары по вражеским тылам, организовать партизанское движение и выполнять отдельные разведывательные задания Верховного командования.

В феврале 1942 года во главе партизанского отряда лейтенант Озмитель на лыжах через «Витебские ворота» пересек линию фронта. Отряд под его командованием был отправлен во вражеский тыл для выполнения

важных заданий. Он находился во вражеском тылу с февраля по ноябрь.

Действия партизанского отряда были весьма успешны: взорваны мосты на шоссе Минск – Москва; взорвано около 20 предприятий и складов противника, а также 45 автомашин; пущено под откос 27 вражеских эшелонов. Кроме того, специалистами отряда 15 раз поражалась линия радиосвязи врага. После отъезда на Большую Землю Федор Озмитель получил краткосрочный отпуск, по итогам которого возглавил новый партизанский отряд особого назначения под названием «Гром».

В мае 1943 года отряд под командованием Озмителя был направлен для выполнения важного задания в тыл врага, расположенный в Минской области. Суть задания заключалась в том, чтобы помочь белорусским партизанским отрядам «взять язык» в лице немецкого офицера Курта Вернера, который владел ценной информацией о готовящемся немецком наступлении на Курск и Орел. Задание было выполнено.

Советские партизанские отряды оказали существенную помощь регулярной армии, нанеся огромный урон противнику. В начале июля 1944 года фашистские войска в очередной раз предприняли попытку покончить с партизанами.

Крупные силы немецких карателей окружили несколько советских гарнизонов и бригад в районе

озера Палик в Минской области. Они решили прорваться сквозь тройное кольцо окружения. Главную тяжесть удара приняли на себя отряд Озмителя и отряд под командованием Бориса Галушкина. Невероятными усилиями партизанским отрядам удалось прорвать три рубежа обороны противника. Большинству бойцов удалось выбраться, но командир уйти не успел. Пулеметной очередью врага он был ранен в обе ноги. Превозмогая боль, Федор Озмитель огнем прикрывал отступающих партизан, израсходовав патроны. Последней гранатой он подорвал себя, забрав на тот свет несколько вражеских карателей.



зачислен в Подольское артиллерийское училище, эвакуированное в Бухару, где прошел ускоренный курс обучения.

Закалку первыми боями ВОВ Махмет Каирбаевич прошел уже в апреле 1943 года в составе истребительно-противотанкового артиллерийского полка Резерва Главного командования (РГК). В 1943 году Махмет Каирбаев принимал участие в боях под Смоленском, получив свою первую боевую награду в возрасте 18 лет.

Молодой казахстанец проявил себя в летних боях в Литве в 1944 году. Тем летом советские войска вели наступление в районе города Шауляй, с целью уничтожить остатки немецких соединений.

Те в свою очередь раз за разом предпринимали серию танковых атак для того, чтобы не допустить прорыва советской армии к Балтике. В связи с этим некоторым советским частям приходилось с большим трудом отбивать натиск противника.

19 августа 1944 года Махмет Каирбаев вместе с пятью артиллеристами выдвинулся в район западнее города Шауляй, чтобы помочь отдельным советским батареям, попавшим в немецкое окружение. На подмогу данным батареям группе Каирбаева пришлось прорываться с боями. В ходе продвижения группой было уничтожено 70 солдат вермахта. Находясь в окружении, советская батарея несла большие потери. Командование также вышло из строя. Прорвавшись к цели, Махмет Каирбаев принял на себя командование батареей, умело организовав круговую оборону. В ходе ожесточенных сражений было отбито семь контратак противника и уничтожено три вражеских танка. Немцам так и не удалось войти в Шауляй.

24 марта 1945 года ему было присвоено звание Героя Советского Союза с вручением ордена «Ленина» и медали «Золотая Звезда».

После окончания войны Махмет Каирбаевич был уволен в запас. Работал заведующим районным отделом социального обеспечения, секретарем Краснокутского райкома партии в Павлодарской области.

### Не пустить врага

Махмет Каирбаев в юном возрасте ушел на фронт и стал Героем Советского Союза. Отличился в боях под Смоленском и в ходе боев близ города Шауляй в Литве.

Махмет Каирбаев родился 1 января 1925 года в селе Семиярка Бескарагайского района Семипалатинской области в семье служащего. По ложному доносу его отца арестовали, обвинив в шпионской деятельности и повесив ярлык «враг народа».

Махмет Каирбаев окончил среднюю школу, поступил в Павлодарский пединститут. В первые же дни Великой Отечественной войны Махмет Каирбаев подал заявление об отправке добровольцем на фронт, однако из-за юного возраста воевать его не взяли. Он не сдавался, предприняв вторую попытку. После его настоятельной просьбы, в августе 1942 года был

## ПИСЬМО ГЕНЕРАЛА СВОЕМУ БРАТУ

**В нашем семейном архиве сохранилось письмо первого казахского генерал-майора технических войск Шакира Джексенбаева нашему деду участнику Великой Отечественной войны, штурману дальней авиации гвардии старшему лейтенанту Айтиалиеву Сатпаю. Наш дед Айтиалиев Сатпай родной брат генерала Шакира Джексенбаева, следовательно, переписка является вполне закономерной.**

В августе 1942 года горячее дыхание гигантской смертельной схватки опалило берега Волги в ее нижнем течении и прилегающие районы Казахстана. Выход немецко-фашистских войск к реке круто изменил положение в западных районах Казахстана. Оно стало военным. Прифронтовой полосой растянулись вдоль железной дороги степные районы, где размещались многочисленные тыловые службы Сталинградского и Юго-Восточного фронтов. Через станции Жанибек, Сайхин, Шунгай, Эльтон проходила железная дорога Саратов-Урбах-Астрахань, ставшая единственной транспортной артерией обороняющегося Сталинграда, дорогой, по которой провозилась нефть, поступающая морем из Баку. Нередко со станции Жанибек уходили к Сталинграду прибывшие резервные части Советской Армии из Казахстана, Сибири, с Дальнего Востока. Гитлеровское командование проявляло к дороге большой интерес, не раз засылало сюда своих разведчиков, диверсантов с целью сбора информации о состоянии тыла, дислокации войск, а также для распространения клеветнической пропаганды и нанесения ударов по наиболее важным объектам. В сентябре-октябре 1942 года вражеские самолеты интенсивно бомбардировали железнодорожную линию. Массированной бомбардировке подвергались Жанибек, Шунгай, Караколь, Эльтон, Сайхин. Было разрушено

более 40 производственных объектов, около 200 жилых домов.

Мы решили дать материал в оригинале, без комментариев и перепечатки.

В этом письме прослеживается след данной войны, ее отношение к Казахстану, в том числе к нашему Западному Казахстану. Только в последние годы начали говорить о прифронтовой железной дороге Западного Казахстана.

Вот таков небольшой эпизод той страшной войны по нашему Западному Казахстану - одно письмо из многочисленных писем своему брату первого казахского генерал-майора технических войск СССР Шакира Джексенбаева, прошедшего боевой путь от рядового бойца первого образцового казахского кавалерийского полка до начальника факультета, начальника кафедры ряда высших военных учебных заведений, единственного представителя казахского народа, работавшего в Министерстве обороны СССР, основоположника военного образования в Казахстане.

Шакир Айтиалиев, магистр, аспирант Казанского Федерального университета, Высшей школы исторических наук и всемирного культурного наследия, кафедры истории Татарстана, этнологии и археологии,

**Эрик Айтиалиев, врач-интерн Lithuanian University of Health Sciences.**

ЕЖЕМЕСЯЧНЫЙ ЖУРНАЛ ГРАЖДАНСКОЙ ОБОРОНЫ И ВСЕСОЮЗНОГО ОРДЕНА КРАСНОГО ЗНАМЕНИ ДОБРОВОЛЬНОГО ОБЩЕСТВА СОДЕЙСТВИЯ АРМИИ, АВИАЦИИ И ФЛОТУ /ДОСААФ СССР/

"ВОЕННЫЕ ЗНАНИЯ" № 12, декабрь 1973г.

Адрес: Москва 107066, Новорязанская 26, /Малоизвестные страницы Великой отечественной стр. 29/

### КТО ПОМНИТ ГЕРОЯ?

В одном из донесений отдела МШВО Казахской ССР в управление МШВО СССР сообщалось о том, что в сентябре 1942 года, когда гитлеровские войска подошли к Сталинграду, самолеты фашистской авиации частично прорвались в некоторые западные районы Казахстана. Так, 11 и 12 сентября от сорршенных ими зажигательных бомб на территории колхозов "Алгабас" и "Тана-Турмуш" Джаньбекского района, ныне Уральской области, загорелась степь, захватив огнем пастбища и скирды сена.

Налеты повторялись также на железнодорожные станции Сайхан и Шунгай. В одном из них фашистские стервятники соросили 30 авиабомб, из которых взорвались лишь 5. Формирования МШВО действовали мужественно и смело. Они быстро тушили степные пожары, вместе с саперами войска части обезвредили все невзорвавшиеся бомбы.

В донесении отмечалось следующий интересный случай активной борьбы с вражескими самолетами, прорвавшимися в этот район. Два советских истребителя, ведомые летчиками-курсантами, смело вступили в неравный воздушный бой. Один из них, не имея боеприпасов, пошел на таран "юнкерса-88" и сбил его.

Фашистский осомбардировщик упал на территории колхоза "Алгабас" и сгорел. Три немецких летчика выроросились на парашютах и были взяты в плен. Однако летчик-курсант с помощью парашюта благополучно приземлился.

К сожалению, имя героя до сих пор неизвестно. Каков его дальнейший боевой путь, какие еще подвиги совершил, где он сейчас? Все, кто что-нибудь знает о воздушном бое 11 сентября 1942 года над территорией колхоза "Алгабас" Джаньбекского района, отзовитесь, подробнее расскажите об этом подвиге на страницах нашего журнала.

Л. ШАБАНОВ  
внештатный корреспондент  
"Военных знаний"

*Н. З. Н.  
Дорогой Сатпай!  
Направлено тебе копию свидетельства из №12-1973г. еженедельного журнала "Военные знания" под рубрикой "Малоизвестные страницы Великой Отечественной войны" с названием "Кто помнит Героя?"  
Все замечательно! Мне так приятно, что свидетели крахотного в районе Краго, в Шунгае и Сайхин, до колхозов "Алгабас" и "Тана-Турмуш" и не только. Мне о них мне хотелось бы больше узнать.  
По всем данным статьи в этом свидетельстве в воздушном бою в Сталинграде, в отдалении наших самолетов. Курсы истребителей участвовали капитаны и рядовые, известные герои. Мусульманские пожары сена, старьев и торбы. Это уже несомненно принадлежат нашим волевым качествам.  
Возможно это будущее письмо твоей сестры или твое по расписанию. Можешь дать Зейтай и МДС, каковы были с нашей мамой в Караколь-Шунгай, это будущее будущее свидетели? Было бы здорово, если бы ты эту статью дал в районную газету или в республиканскую.  
Скажи, пожалуйста, не направьте Док. Мухоме Султанову, Телекену Марини Асанову, Давыдову и на адрес: Казахское телеграфное агентство "Сайхин" и Сайхин, а если они решат это, то обязательно сообщат тебе обо всем, что будет с тобой, и ты сможешь написать статью.*

*Как педагог по специальности зрания и идеалам, мне так интересно, как сейчас обстоят дела с МШВО и МДС. Это и сейчас бы как и раньше. Если бы вы могли бы зайти со свидетелем. Полагаю, что ты можешь все о нем узнать, не без участия твоего. Ты можешь, как участник Великой Отечественной войны, заставить свидетелей и не только об этом написать в нашей газете. Статьи наведи справки в районе. Может это будущее свидетельство твоей сестры. Везде можно найти свидетелей. Находясь в архиве, всегда есть свидетели. Это свидетели района, так как в то время МШВО и МДС. Возможно, свидетели в этом районе. Везде свидетели, поэтому свидетели свидетели, не только в этом, но и в других. Можешь написать о свидетелях свидетели и свидетели. Тогда все в этой статье. Мне так интересно, как и раньше, в отдалении свидетели свидетели - более всего свидетели свидетели свидетели. В свидетели так же, как и раньше. Работает и у тебя. Привет Зейтай, Мае, Кошине и всем. С любовью и уважением Шакир*

## КАЛЕЙДОСКОП

ЭФФЕКТИВНОСТЬ  
СКВОЗЬ СТОЛЕТИЯ

**С незапамятных времен артиллерия считается одним из самых мощных и разрушительных видов вооружений, обладающих огромной силой. С момента появления первых пушек полководцы понимали, что артиллерия – это золотой ключ к обороне противника. Она и сегодня остается важной частью армии многих стран.**

Нариман ДЮСЕНОВ

Однако прежде чем начать разбираться в феномене разрушительной силы артиллерии, стоит обратить внимание на фразу, о происхождении которой до сих пор ведутся споры между военными историками.

«Артиллерия бог войны» или «Артиллерия боги войны» – это довольно точное и меткое выражение. Но кто же все-таки его сказал первым.

По сведениям одних источников, первым это крылатое выражение произнес один из правителей Древнего Рима, что может быть связано с бурным ростом оружия. По другим данным, фразу приписывают английскому полководцу и стратегу Джорджу Вашингтону, который использовал эту фразу, дабы подчеркнуть ее важность в ходе боя.

Однако существуют веские аргументы, свидетельствующие о том, что фразу произнес великий французский полководец Наполеон Бонапарт, который как-то сказал: «Удерживать и оперировать артиллерией означает владеть войной. Артиллерия – это секрет, который делает нас хозяевами ситуации и богами сражения».

Существует версия, что фраза произнесена устнами не менее значимой в истории фигуры, а именно И. В. Сталиным, сказавшим ее в начале Великой Отечественной войны.

Все эти источники могут быть в разной степени правы. Однако все же кто бы ни произнес эту фразу, с его правотой невозможно не согласиться.

На протяжении нескольких веков артиллерия была и остается важным элементом любой армии. Сегодня военные конструкторы и инженеры находятся в поисках новых решений для модернизации современных артиллерийских систем.

Главным преимуществом артиллерии является ее способность вести огонь независимо от погодных условий и времени суток. Кроме того, артиллеристы обладают высокой мобильностью и боеспособностью, что способствует точным ударам по позициям противника.

По сведениям историков, примерно в V веке пороха начали использовать в военном деле в качестве зажигательного средства. В дальнейшем в нем начали повышать уровень селитры, что дало возможность пороку взрываться. Такая смесь в сосудах

использовалась древними воинами как примитивное метательное оружие.

С ходом столетий порох все-таки добрался до Европы, где с ним и познакомился монах Бертольд Шварц – человек, принявший активное участие в изобретении новых способов применения пороха и пороховых газов. Считается, что именно ему пришла мысль использовать силу пороховых газов для метания снарядов. Он же изобрел первую в Европе пушку, как основное артиллерийское орудие.

В первых пушках использовались каменные снаряды. При этом древние военные мастера пытались придать камню форму шара. Для более разрушительной силы каменные ядра оковывали железом, а по осажденным городам били ядрами, обмотанными многослойной тканью, пропитанной горячей смолой. Примерно в XVI веке была предпринята попытка изготовить металлические ядра, однако из-за высокой стоимости замысел оказался неудачным. Лишь век спустя, с развитием металлургии удалось изготовить кованые ядра, способные наносить больший урон.

В это же время артиллерия пережила бурный рост. К тому моменту был найден ряд принципиально новых решений и технологий, позволивших увеличить эффективность артиллерийских систем. В первую очередь это связано с появлением в военном деле чугуна, который дал возможность изготавливать чугунные ядра.

В последующие столетия артиллерия проделала долгий путь. К началу XX века основными артиллерийскими системами многих армий мира являлись скорострельные легкие полевые пушки, которые более эффективно боролись с пехотой, артиллерией и кавалерией противника. Что же касается орудий большого калибра, то для участия в полевых сражениях они были малоподвижны.

Отдельное место среди всего многообразия артиллерийских систем занимали противотанковые орудия, предназначенные для уничтожения бронетехники противника стрельбой прямой наводкой. Именно такие орудия (122-мм гаубица М-30) нанесли поражения самым передовым танкам того времени, немецким «Тиграм» в ходе Великой Отечественной войны.

После окончания Второй мировой войны существенно возросла роль авиации. Однако в то же время артиллерия не планировала сдавать своих позиций.



Появились модели, предназначенные для минирования опасных участков обороны, уничтожения минных полей и доставки ядерных зарядов. Свое дальнейшее развитие получили ракетные системы залпового огня (РСЗО), которые доказали свою эффективность в условиях региональных конфликтов.

По окончании войны советские оружейники стремились к совершенствованию противотанковых пушек. Так, советская 100-мм противотанковая пушка МТ-12 получила название «Рапира». Созданная в конце 60-х годов пушка до сих пор стоит на вооружении нескольких десятков стран мира.

При выстреле снаряд проходит по длинному стволу орудия, развивая сверхзвуковую скорость. Таким образом, к противнику сначала прилетает снаряд, а затем он слышит звук выстрела.

Другой особенностью конструкции «Рапиры» является возможность стрелять ракетами, имеющими собственный двигатель и летящими гораздо дальше снарядов. Кроме того, они могут наводиться на цель уже после выстрела.

В 1978 году на вооружении армий ФРГ, Великобритании и Италии была поставлена самоходная гаубица FH70. Орудие было оснащено «самодвижущимися агрегатами», которые позволяли машине передвигаться на небольшие расстояния во время боя, а на более большие расстояния они транспортировались буксиром. Модели этого типа были оснащены гидроприводом. Все это помогало быстро менять огневую позицию. Дальность стрельбы гаубицы составляла 24 км, а при использовании специального снаряда дальность увеличивалась до 30 км.

В Советском Союзе на вооружении имелись свои самодвижущиеся гаубицы. В 1975 году в армию прибыли первые прототипы тяжелой артиллерии. Одним из таких стало орудие «Гиацинт-Б». Для его буксировки требовались тяжелые грузовики и тягачи. В нем применялись осколочно-фугасные снаряды. Дальность стрельбы составляла 40 км. К тому же типу тяжелой артиллерии относится «Мста-С», которая поступила в армию в 1989 году.

В рамках продолжающейся гонки вооружений, развернувшейся во второй половине XX века, свои САУ разрабатывали военные специалисты США. Работы

предусматривали создание модели среднего или большого калибров. В 1963 году на вооружение США было принято сразу две «самоходки» – М108 с орудием калибра 105 мм и М109 со 155-мм орудием. Последняя вскоре заменила все предыдущие модели САУ. М109 выпускалась до 2003 года, но до сих пор она имеется в некоторых странах НАТО.

Появление ядерного оружия вызвало необходимость в создании тактических «инструментов» для стрельбы снарядами с малым ядерным зарядом. Особенно над созданием таких САУ трудились советские конструкторы.

Первая модель САУ для стрельбы малым ядерным зарядом была принята в советскую армию в 1975 году, а еще через четыре года специально для нее были разработаны боеприпасы. Эта «самоходка» способна уничтожить ядерные объекты в тылу противника на расстоянии до 47 км.

В послевоенные годы особое внимание в армиях мира было сосредоточено на противовоздушной обороне. В 1955 году на вооружение советской армии была принята зенитная самоходная установка (ЗСУ)–23-4 «Шилка» с четырьмя автоматическими пушками калибра 23 мм, которая и в наши дни является одной из самых лучших в мире. В автоматическом и полуавтоматическом режиме ЗСУ использует собственную радиолокационную станцию, которая помогает поражать цели в любых условиях.

В США первый ЗСУ «Чепарел» был принят на вооружение в 1959 году. В дальнейшем опыт создания этой установки позволил американским специалистам создать целую серию противовоздушных систем. Наиболее эффективным из них уже более 30 лет является система ПВО ММ-104 «Патриот», принятая на вооружение в 1984 году.

Сегодня артиллерия по-прежнему остается «Богом войны», являя собой основу огневой мощи армии. Технологический рост позволил создать грозные образцы артиллерийских систем, таких как М142 HIMARS (США), K239 Chunmoo (Южная Корея), «Торнадо-П» (Россия).

Подобные системы имеют автоматизированное управление, что дает возможность сократить участие человека в боевых конфликтах.

## ИГРА БОЕМ

**Нестандартный метод боевой подготовки попробовали применить в воинской части регионального командования «Юг». Одно из занятий по тактической стрельбе командир полка Луговского гарнизона провел в форме реального боя. Причем с оружием, со стрельбой и патронами. Однако оружие только внешне было похоже на настоящее. И патроны били не наповал. Но бой проходил по всем правилам. По правилам страйкбола.**

Дина МУХАРИНОВА,  
Владимир МАРТЫНЕНКО (фото),  
пресс-служба Таразского гарнизона

Применить в занятиях по тактической стрельбе военно-спортивную игру страйкбол командование части решило экспериментально. Вариант беспроигрышный. Личный состав на месте и под контролем. Занятие по огневой подготовке по плану. И расходов боеприпасов не требуется. Зато в этом игровом бою присутствует здоровый азарт, чувство соперничества и стремление команд одержать победу.



Если все эти элементы необходимы бойцу в ходе боевой учебы для того, чтобы отточить навыки ведения боя, если в ходе игры командир группы по-настоящему управляет боем и лучше узнает качества своих подчиненных, а сами военнослужащие сплавляются еще больше – почему бы не применить страйкбол в процессе обучения?

– Мы решили одно из занятий по тактической подготовке провести в форме игры страйкбол для того, чтобы военнослужащие испытали себя в условиях, максимально приближенных к боевым действиям, – пояснил командир войсковой части 03811 подполковник Алмас Кабиев. – Конечно же, военнослужащие получили море впечатлений, эмоций и практики.

Для проведения страйкбола на базе воинской части в Луговском гарнизоне была приглашена одна из страйкбольных команд Тараза. Ребята с удовольствием согласились, так как сражение с противником в лице профессиональных военнослужащих обещало быть жарким. Достойный соперник – это всегда новые эмоции в их увлечении. В составе команды страйкболистов многие ребята служили в армии, поэтому диалог был налажен с первых минут.

– Мы встречаемся с разным контингентом игроков, но с военными нам особенно приятно, потому что у них имеются навыки, в их рядах большая слаженность, есть огромная дисциплина, а командиры грамотно командуют своими подразделениями, – делится руководитель страйкбольного клуба г. Тараза, судья по практической и тактической стрельбе Агын Алимбаев. – В тактических действиях военные удивляют больше, чем ожидаешь.



Это потому что в ходе игры больше появляется стимула проявлять себя больше и лучше, как в тактических действиях, так и в стрессовых ситуациях.

Внешне и гости воинской части, и хозяева территории ничем не отличались. Все в военной форме, с одинаковой экипировкой, примерно одного возраста и спортивного телосложения. Это, кстати, усложняло ход боя. В движении, в азарте, в пылу сражения можно было и не отличить своего от чужого. Но именно это и обострило командный дух. Профессиональные игроки хорошо знают манеру поведения друг друга в бою. Но и военнослужащие в грязь лицом не ударили. Совместная служба и давно распределенные роли в бою по воинским специальностям позволили им эффективно использовать свои ресурсы и боевые навыки.

– Командиром группировки страйкбола была возможность конкретно отработать на местности свои действия, мы смогли посмотреть, как личный состав усваивает и выполняет команды. Поэтому в рамках тактической подготовки, я считаю, целесообразным проводить такие игры, – отметил командир разведывательной группы



специального назначения «Аэромобильная» старший лейтенант Дмитрий Фоменко. – Здесь присутствует отработка всех тактических элементов, которые мы изучаем, условия боя приближены к реальным, личный состав раскрывается так же, как в боевых действиях.

Несмотря на то, что это была всего лишь игра, жар сражения был настоящим. Здоровый спортивный азарт по-новому раскрыл многих военнослужащих. Как отметили командиры, мастерами проявили себя даже молодые солдаты срочной службы, а также те, кто не отличался раньше ловкостью и силой на занятиях по физической подготовке.

Ощущения реального боя разбудили в парнях бойцовский дух. Переменный успех и переход победы от одной команды к другой раззадорил игроков, но не рассорил. Наоборот. Команды сплотились еще больше. Повысилась боевое настроение. И хотя применять страйкбол на постоянной основе командование пока не планирует, но зато игра показала, на что способны бойцы, и на что необходимо делать упор в ходе реальной учебы по плану боевой подготовки войск.

## ИІРІМ

# САУЫТТАН БРОНЕЖИЛЕТКЕ ДЕЙІН

### Ақтамбердінің көзіндегі көне ескерткіш

Аягөз – Қозы Көрпеш пен Баян сұлудың махаббат мекені. Аягөз – нар дауысты Нарынбай, Абылайдың бас елшісі болған Құттыбай, Боранбай, Ақтайлақ, Жобалай, Серікбай билер, Барақ төре және Дулат, Әріп, Тубек, Сабырбай, Қуандық, Уәйс, Адық, Саркөз, Төлеу, Есенсары секілді орақ тілді от ауыз ақындар туған жер. Еспембет, Қазымбет, Орыс, Құттымбет, Қасабай, Шыңқожа, Бердіқожа, Шақантай, Матақ, Бөдес, Бигелді, Бижігіт сияқты батырларды туған дала. Киелі өлкеде Мамырсу өзенінің бойында Абылай хан ордасын тігіп, Хан кеңесін өткізген деген де дерек бар. Аягөз – атақты Ақтамберді жыраудың ата қонысы. Бала күнінен ат құлағында ойнаған батыр, елшілікке жүріп, қоғамдық-саяси өмірде үлкен рөл атқарған қолбасшы, шешендік сөздің шебері Ақтамберді Сарыұлы киген сауыттың Аягөз музейінің төрінде тұрғанын біреу білсе, біреу біле бермейді.

Күлдір-күлдір кісінетіп,  
Күренді мінер ме екеміз?!  
Күдеріден бау тағып,  
Ақ кіреуке киер ме екеміз?!  
Жағасы алтын, жеңі жез,  
Шығыршығы торғай көз

Сауыт киер ме екеміз?! – деп жырлаған жауынгердің сауыты Семейдің тарихи-өлкетану музейінің қорынан 2014 жылы наурыз айында табылды. Төрт ғасырлық тарихы бар жадігерге Ақтамберді жыраудың алтыншы ұрпағы – Ұлы Отан соғысының ардагері, «Қызыл Жұлдыз» ордені мен «Ерен ерлігі үшін» медалінің иегері, Аягөз қаласында тұрған Асқап Жұмаділов бірнеше мәрте сұрау салған.

«Асқап ақсақалдың айтуынша, 1920-жылдардағы аласапыранда Ақтамберді ұрпақтары Қытайға үдере көшкенде қызылдардың қолына түскен. Соғыс аяқталғаннан кейін ағасы музейге апарып, атадан қалған асыл мұраны көрсетті. Музей қорының жадігерлер қабылдау жазбаларында сауыттың XX ғасырдың 30-шы жылдары Семей тәркілеу комитеті арқылы келіп түскендігі көрсетілген. Тіркелу номері - КП №1041. Өкініштісі сол, тарихи беймәлім сауыт сексен жылдан астам қорда жатқан. Зерттеуді қажет деп санаған сол кездегі музей басшысы Бекен Теміров сауытты арнайы мамандарға сараптамаға жіберген-ді. Ғылыми сараптаманы этнограф-қару зерттеуші, тарих ғылымдарының кандидаты, «Қазақтың дәстүрлі қару-жарағының этнографиясы» кітабының авторы Қалиолла Саматұлы Ахметжан жүргізді: «Сауыт қысқа жеңді, қысқа етектеі жейде түрінде, жағасы жоқ, жағасының ойығы дөңгелек болып жасалған. Сауыт сым темірден соғылған, ұштары екі түрлі әдіспен бекітілген шығыршықтардың екі типінен тоқылған. Шығыршықтың бірінші типінің ұштары тікенше түріндегі шегемен бекітіліп қосылған. Шығыршықтың екінші типі темір пластинадан тұтастай шабылып алынған шығыршықтар. Сауыт тоқылмында шығыршықтардың осы екі типінің қатарлары кезектесіп өріліп отырады. Сауыттың кейбір жерлерінде ұштары ұсталық әдіспен бекітілген шығыршықтар да кездеседі. Шығыршықтарының сыртқы диаметрі 1,2 см, ішкі диаметрі 0,9 см. Сауыт көп қолданыстан тозанған, әр жерінде тесіліп, етегі жыртылған. Сауыттың салмағы – 10 кг жуық. Қарастырып отырған сауыт «шеже көз кіреуке» түріне, ал, жасалу мәнері жағынан



Калашников типтес автомат магазинінің арнайы ауыспалы әрі алмалы қалталары



2 граната салатын қалта



Радиостанса қалтасы



Дәрі қобдишасының қалтасы



Оқ-дәрілер мен құрсақ азық салатын шағын габаритті сөмке-рюкзак



Жинақталған түрдегі БЖО-02 бронезилетінің жалпы көрінісі



ХҮІІ-ХҮІІІ ғ.ғ. жататынын көрсетеді.

Қазақтар кіреуке мен өздері де жасаған, басқа халықтардың кіреукекелерін де қолданған. Шығыста кіреукеңің жасалу технологиясы бірқалып болғандықтан, бұл кіреукеңің нақты қай жерде жасалғанын анықтау мүмкін емес.

Бұл зерттеудің нәтижесі батыр ұрпағы Асқап Жұмаділовтың айтқанын дәлелдей түсті. Ақтамберді жыраудың сауыты бүгінде Аягөз филиалында сақтаулы», дейді Семейдің тарихи-өлкетану музейінің қызметкері Шынар Мұратқызы Садықова. Ақтамберді Сарыұлы «Ақтабан шұбырынды, Алқакөл сұлама» қасіретін басынан кешірген. 1738-1752 жылдары қазақ-қалмақ қанды қақтығыстарының барлығында жанын салып, арыстандай айқасты. 70 жыл бойы ат үстінен түспей, ерлік, батылдық, адалдық, асылдық, тектілік, елге сенімділікпен қызмет етіп, жан қию секілді батырлықтың басты мұраттарын жырлады. «Өмірім – өзгенікі, өлімім ғана – өзімдікі» деп елдік мүддені жоғары қойды. Шайқаста өлуді арман етті. 1768 жылы 93 жасында дүние салған жыраудың зираты Шығыс Қазақстан облысының Абай ауданына қарасты Жүрекадыр жерінде.

### Батырлар киген сауыттар

«Еуразиялық көшпелі халықтарда қорғаныс жарағының негізгі түрлерінің қалыптасуы б.з.д. I мыңжылдықтың ортасынан басталады. Көшпелі сауыттарының бірінші түрі – төртбұрышты ірі металл тақталарды теріге, мата, матаға шегемен қатарлап бекіту арқылы жасалған берен сауыт. Ертеде көшпелі жауынгерлер сауыттың шарайна деп аталатын қосымша жарақ түрін киген. Көшпелі халықтар қолданған шарайнаның екі түрі бар. Шарайнаның бірінші түрі төрт дөңгелек тақталарды қайысбаумен жалғап жасалған. Бұл шарайна типі алғаш рет түркі заманында пайда болып, X-XII ғасырларда қыпшақтарда кең қолданыста болған. Шарайнаның екінші түрі – белді қорғайтын үлкен төрт бұрышты болат тақтадан құралған белдік шарайна. Бұл шарайна типі түркі халықтарында ХҮ ғасырда кең қолданысқа еніп, ХҮІІІ-ХІХ ғасырға дейін жетті», деп жазады М.Өтемісов атындағы БҚМУ магистр-оқытушысы Ганирқұл Тұрғалиева «Батырлар жырындағы қару-жарақ атауларының танымдық сипаты» еңбегінде. Сауыт туралы Аюбай Құралұлы: «Ол ұсақ шығыршықтарды бір-бірімен өткізіп тоқылған тордан қысқа жеңді кейде түрінде жасалады. Сауыттың дулығысы бұған қосымша мойынды жабатын далабай сауыт және қол сауыт, аяқ сауыт темір шығыршықтан жеке тоқылады» деп

түсінік береді «Қазақ дәстүрлі мәдениетінің энциклопедиялық сөздігінде».

Ұшса құстың қанаты талатын ұлан-ғайыр даланың жауынгерлері берік құрыштан жасалған ақ сауыт пен оның көп түймелі түрі ақ көбе, садақтың оғын, найзаның ұшын, қылыштың жүзін өткізбейтін көзе сауыт қиді. Темір шығыршықтардан жасалған көк сауыт, қалың әрі тұтас терінің таспаларын бір-біріне қайыс баумен байланыстыру арқылы дайындалған торғауыт сауыт, кебенек сыртынан килетін темір сауыттың бір түрі – көбе сауытты тағанды. Асыл болаттан соғылған, ұсақ шынжыр торлы аймауыт сауыт, әлгінде айтып өткен үлкен төрт бұрышты айналдан құралған шарайна сауыт, болат темірлі берен, береңгілі сауыт, асыл болаттан соғылған жапырақ торлы ақберен сауыт та кең қолданылды. Батыр үшін кеуде, арқа, білек үстінде темірден немесе көзеден жасалған шарайналары бар кіреуке сауыт, сақина торлы болат сауыт – бадана, мыс, қола, жез, күміс тәрізді жалтырауық шығырларды үзбелестіріп жасалған зере сауыты, қалың металдан тұтастай соғылған жалаңқат сауыт, басқа киер жағай сауыт та жақсы қорғаныс болды. Бүгінгі күнде мәлім де беймәлім кеудешелер мен қаптамалардың тарихи терең ғылыми зерттеуді қажет етеді.

### Сауыттың заманауи үлгісі – бронезилет

Бүгінгінің бронезилеттерін Көкшетаудағы «Тыныс» АҚ шығарады. Отандық кәсіпорын берген сілтемеге сүйеніп, ақпараттына жүгінсек, Қазақстан армиясының әскерилері БЖО-02 моделін киеді. Оның атыс қаруларының оқтары мен жарқыншақтарынан қорғаныс қабілеті мықты. Арқадағы және кеудедегі баллистикалық броньдалған панельдердердің, жұмсақ баллистикалық салымдар мен баллистикалық панелдер жиынтығының С, С2, Бр4 қорғаныс кластары беріктігі жоғары талшықтардан жасалған. Жилет жиынтығының салмағы броньдалған плитаның қорғаныс класына байланысты, шамамен 10,5 кг. Заманауи үлгіде жасалған броньды киім Цельсияның -40 бастап +40 градусына дейінгі жағдайға бейімделген. Оны тігуге және броньдалған элементтерді өндіруге қажетті материал Оңтүстік Корея, Еуропа және Ресейден алынады.

Кеудешелерді жылдам шешу мен киюдің жүйесі жақсы ойластырылған. Жилеттің желке тұсында және алдыңғы панельдің ортасында жаралы сарбаздарды тасуға немесе люк арқылы әскери көлік құралынан жауынгерді алып шығуға көмектесетін ілмек тәрізді қосымша құтқару тұтқалары да бар. Сондай-ақ, ол қажетті оқшантайлар мен қалталарды біріктіруге мүмкіндік беретін MOLLE жүйесінің ленталарымен тегіс қапталған. Арнайы алмалы-салмалы қалталары мынадай:

Жаугершілік заманда қылыш кеспейтін, садақ пен найза теспейтін тоғыз қабат ақ сауыт, тоқсан торлы аймауыт, бадана көзді кіреуке, тоқсан баулы ақ көбе, тоғыз қабат көк сауыт, оқ өткізбейтін темір томақал, шарайна мен шарболат, садақтың жебесі мен қылыштың найзасынан қорғайтын құрақ киген қазақ жауынгері қорғаныс киімдерін бұзатын қару түрлерін де ойлап тапты. Сауыт, қаттама, көкірекше, қалың кездеме, кеудеше, қаптамалар және кісе белбеу мен құты, қорамсақ пен қышқан орнын бүгінде броньдалған жилет алмастырды. Десек те, әскери іспен ғана шұғылданып, кәсіби деңгейде маманданған, тек соғыс өнерімен айналысып, әскери қызметті жоғары қойған батырлар сауытының әрқайсысында талай тарихтың ізі жатыр.

Алуа СӘКЕНҚЫЗЫ

# ТӘУЕЛСІЗДІК – ЕЛ БАҚЫТЫ

(Эссе)

**Қазақ ұланы! Ата-бабаң сан ғасырдан бері ұлтарактай жері үшін жан алып, жан беріп жүргенің жақсы білесің. Ұшқан құстың қанаты талатын, жүгірген аңның тұяғы талатын сенің ұлы Отаның – Қазақ елі! Ата-бабаң осы туған жерінің титімдей жерін жауға бермей келер ұрпаққа аманаттап қалдырған. Ендігі осы жердің иесі де, төресі де өзіңсің, қазақ ұланы! Ата-бабаңның аманаттына ешқашан да қиянат жасамай, келер ұрпағыңа, болашағыңа аманаттарың деп үміттенемін!**

Қазақ ұланы! Ата-бабаң саған аманаттаған тағы өте күнды зат бар. Ол – өз еліңнің егемендігі, тәуелсіздігі. Ата-бабаң саған туған жеріңді қорғап қана қоймай, өз жеріңнің, өз еліңнің егемендігін сақтау үшін де шайқасты. Бұрынғы патша өкіметінің кезінде қазақ елі талай теперіш көріп, талай тезге түссе де мойымады. Тек қана тәуелсіздік үшін өмір сүрді. Талай көтерілістер де болып тұрды. Тек... оның түп-төркінін жақсылап зерделесеңіз, бәрі де егемен ел болудың қамы екеніне көзініз жетеді. Біз қазір егеменбіз, еркінбіз, тәуелсізбіз, бейбітпіз. Десек те, бұл күнге жету үшін талай қиындықтарды басымыздан кешкенді ұмытуға хақы жоқ, қазақ ұланы!

Тәуелсіздік таңы бізге оңай келмеді. Ол – біздің ата-бабаларымыздың тер төккен еңбегімен, көз жасымен, қанымен, жанымен, білектің күшімен, найзаның ұшымен келген тәуелсіздік сан ғасырлық арманы. Тарих беттерінде үніліп, сыр шертетін болсақ, қазақ халқы сонау жоңғар шапқыншылығына қарсы шайқастардан бастап тәуелсіздік үшін күрескенін жақсы білеміз. Сол жылдары ел басына ауыр күн туды, қазақ халқына құрып кету қаупі төнді. Бейбіт халық зардап шекті. Бірақ, сонда да рухы өр қазақ халқы жеңілмеуге тырысып, ұлтарактай жерін қорғау үшін, кең байтақ жерімізді болашақ ұрпаққа аманат ету үшін, жарқын болашақ үшін, тәуелсіздік таңы үшін бірліктің, күш-жігердің қажет екенін түсіндірді. Сөйтіп, бірліктің

арқасында жауға тойтарыс берді. Сондай-ақ, қазақ халқының Ресей отаршылдығы мен Кеңестік жүйенің озбырлығына қарсы көптеген көтерілістерге шықты.

Қарап отырсақ, адам тегілі, аң мен құс та бостандыққа болғысы келеді ғой. Сол сияқты бостандық бабаларымыздың көкейкесті мәселесі болған. Қаншама батырлар тәуелсіздік жолында ерлікпен қаза тапты. Оларды рухтандырған ұлт жағдайы мен ұрпақ болашағы болатын. Отанда деген сүйіспеншілік оларға көп нәрсе жасатты. Бүгінде қазақ халқының бақытты болу себебі – «елім» деп еңіреген жүректердің еңбегі. Оларға бізге сыйлаған баға жетпес бақытты күндері үшін мың алғыс! Мандайларынан шапшыған тер мен кеуделерінен шыққан жандары үшін барлығымыз да олардың есімдерін жадымыздан шығармауға тиіспіз.

Тарих парағында сан мыңдаған әріптермен жазылған, орнын ойып тұрып алатын жастардың жан айқайы – Желтоқсан жаңғырығы. Кешегі колбизм заманында жалынды азаматтарымыз алаңға шығып, ызғары ерте түскен қақаған қыс күндерінде тоқырау дейтін ажалының табанында ешбір мейірімсіз тапталған ар-намыстың ышқанған дауысы бар жаһанды дүр сікіндірді. Сонау 1986 жылғы Желтоқсан шын мәнінде қазақтың ұлт тәуелсіздігі үшін ең соңғы күрес еді. Бүгінгі таңда кейбір жандар үшін бұл аса бағалы емес шығар, әрине, көпке топырақ шашуға болмайды. Дегенмен де зер салсақ, тәуелсіздік бізге

көктем салбырап түсе қалған жоқ. Қайтпас, қажырлы күшпен, ана мен бала жасымен, боздақтардың төгілген қанымен, жанымен келген азаттық.

Қазақ тарихындағы қаншама тұлғаны санамалап біту мүмкін бе?! Берідегі желтоқсан көтерілісінде де қазақ топырағы бұрын қанша батырды толғатса, әлі де соншама ер ұлдарды өмірге әкеле алатындығын көрсетті. Сіректен тоңды, тасбауыр түрмені ер Қайраттың өр намысы тіліп түсті, асыл Сәбира мен қыршын Ләззаттың ерен ерлік күллі елдің өз отауын тігуіне себеп болды. Олар халқымыз үшін қасық қанын төгіп, бозторғай жанын құрбан етті. Сол бір желтоқсанның ызғары жүректен кете қоймасы хақ. Боздақтарымыздың көрген қаралы күні өз жүрегімізді дертке толтырып тұрады. Қанжығаға байланған қыздарымыз, желкесі шайналған жігіттеріміз сол бір ұмытылмас күннің жетегінде кете барды. Елі үшін, жері үшін, халқы үшін қаншама қасіретті кедергілері төтеп беріп ақтық демі қалғанша күресті. Қазақ ұлтшылдарының көрінісі деп танылып басылып, жаншылып, аяусыз өлімге кесіліп, қуғындалды. Қандастарымызға қақаған аязда әртүрлі шаралар қолданылып, қауқары жоқ қазақтардың намысын аяқ асты етті. Арнайы әскери күшпен жазаланды. Қандарын су қылып, ақ қарды қызыл күреңге бояды. Бұның бәрі ел азаттығы үшін жасалды.

Өткен ғасырдағы халық жағдайы мен бүгінгі елдің жайын мүлдем салыстыруға келмейді. Халық «Не ішеміз, не жейміз?» деп ертеңгі күніне алаңдамайтын болды. Өйткені табиғаттың берген байлығын өз қажетімізге жаратып жатырмыз. Қорасында малы бар, дастарқанында наны бар қазақ қазірде бақытты ғұмыр кешуде.

Ата-бабалардан қалған ұлы мұра – азаттықты қаншама жыл сақтап келу, қасиетті ана тілінің өз жерінде төрге көтеріліп, мемлекеттік мәртебе алуы да тәуелсіздіктің арқасы емес пе?! Әдемі тілдің өмі кіріп, қуанатын күн туды. Қазақ баласы кіе тұтар, анамыздың сүтіндей құрметтер қазақ тілінің биікке көтерілер шағы. Жыныра бес жылда тәуелсіздігіміз орнығып, еліміз кемелденіп келе жатса, мен де азат елімінен бірге есейіп келе жатырмын. Болашақ – жарқын. Алғашқы жырыма бес жыл күйреген бодандық пен гүлденер келешектің арасындағы алтын көпір іспетті. Мен елімінің кемел келешегінен үмітім зор. Оған өз үлесімді қосуға әзірден

бастап дайынмын.

Еліңде тәуелсіздіктің таңы атқалы өзге елдермен терезесі теңесіп, түрлі бәйгелерде бой көрсетіп үлгерді. Білімді жастарды ел келешегі деп ұғынған Елбасы «Болашақ» бағдарламасы арқылы шет елдерде жастарды оқытып, қажетті сала мамандарын даярлауда. Қаншама жастар оқ бойы озық тұрған алпауыт мемлекеттердің жоғарғы оқу орындарында әлі де білім алуға. Әзі білімдерін еліміздің өркендеуі мен дамуы жолында сарп етіп, тәуелсіз елдің болашағын қалыптастыруда. Міне, көгінде қыран құс самғауы мен еліміздің алға қарай дамуында асқақ арманмен ұштастырған біздің еліміз бақытты, қазақ ұланы! Ел бақыты үшін өзінің бойындағы бар білімі мен қабілетін, өнерін салу – бәріміздің міндетіміз! Біз бейбіт елде өмір сүріп жатырмыз. Аспанымыз ашық, еліміз тыныш... Мың қайталап Жаратқанға шүкіріңді етеміз! Ендігі аманат сендерге тиесілі, қазақ ұланы!



**SARBAZ**



ҚР Қорғаныс министрлігінің тапсырысы бойынша шығады

Меншік иесі: «ГИС Эскери Медиа» ЖШС

Шығарушы редакторлар  
**Тимур АУБАКИРОВ**  
**Ерлібай ҚАДЫРБАЙ**

Тілшілер:

**Рима ӘБЕУОВА**

**Нариман ДЮСЕНОВ**

«Шығыс» ӨңАқ аймақтық тілші

**Алуа ИСКАКОВА**

«Астана» ӨңАқ аймақтық тілші

**Фархат КИНЖИТАЕВ**

Дизайнер

**Адил ШЕРИМБЕТОВ**

Корректорлар

**Сымбат НҮРХАЙДАРОВА**

**Наталья ВАРНАВСКАЯ**

Газет «Сарбаз» деген атаумен 2007 жылдың 2-тамызынан бастап шығады.

ҚР Инвестициялар және даму министрлігінде 2015 жылдың 30-сәуірінде тіркелген, куәлігі №5340-Г

Авторлардың пікірі редакцияның көзқарасымен әркес сәйкес келе бермейді. Қолжазба мен фотосурет рецензияланбайды және кері қайтарылмайды.

Редакция автор материалын мазмұнын сақтай отырып өңдеуге, қысқартуға құқылы.

Газет жұма күні шығады.

Бағасы келісімді.

Редакцияның мекенжайы: ҚР, 010000, Астана қ., Есіл ауданы, Комсомол тұрғын алабы,

Домалақ ана көшесі, 11 үй.

Вебсайт: [www.sarbaz.kz](http://www.sarbaz.kz)

Тел/факс: 8 702 712 36 70

E-mail: [info@sarbaz.kz](mailto:info@sarbaz.kz)

Газет «Алматы-Болашақ» баспаханасында басылып шығады. Алматы қаласы,

С. Мұқанов көшесі, 223-Б

Көлемі 3 б. т.

Офсеттік басылым.

Индекс 604204

Таралымы 2349 дана

Тапсырыс №29

facebook.com/sarbaz.kz

instagram.com/sarbaz.kz

vk.com/sarbaz.kz

twitter / @SarbazKz